

De to foredragsholdere

Af C. S. Lewis

”Og således,” sagde foredragsholderen, ”slutter jeg der, hvor jeg begyndte. Evolution, udvikling, den store kamp opad og fremad fra simple og usammenhængende udgangspunkter til stadig højere perfektion og forfinelse, ja, det ser ud til at være formlen bag hele universet.

Vi ser eksempler på det i alle de ting, vi studerer. Egen kommer fra agernet. Vore dages ekspreslokomotiv kommer fra Stephenson's ”Rocket” [verdens første lokomotiv o.a.]. Den moderne kunsts højeste udtryksformer er direkte efterkommere af de primitive indristninger, som det præhistoriske menneske udsmykkede sin hule med.

Og er det civiliserede menneskes etik og filosofi ikke bare en mirakuløs videreudvikling af de mest primitive instinkter og grusomme tabuer? Vi er alle, fra vor mikroskopiske begyndelse, vokset gennem fosterstadier, hvor vi først lignede fisk mere end pattedyr. Mennesket selv kommer fra dyrene. Det organiske kommer fra det uorganiske. Udvikling er nøgleordet. Alting bevæger sig fra det lavere til det højere.”

Det var selvfølgelig noget, både jeg og resten af publikum havde hørt før. Men det var godt formuleret (langt bedre end det er blevet i min gengivelse), og foredragsholderens stemme og fremtoning gjorde indtryk. Det må i hvert fald have gjort indtryk på mig, for ellers kan jeg ikke forklare den besynderlige drøm, jeg havde samme nat.

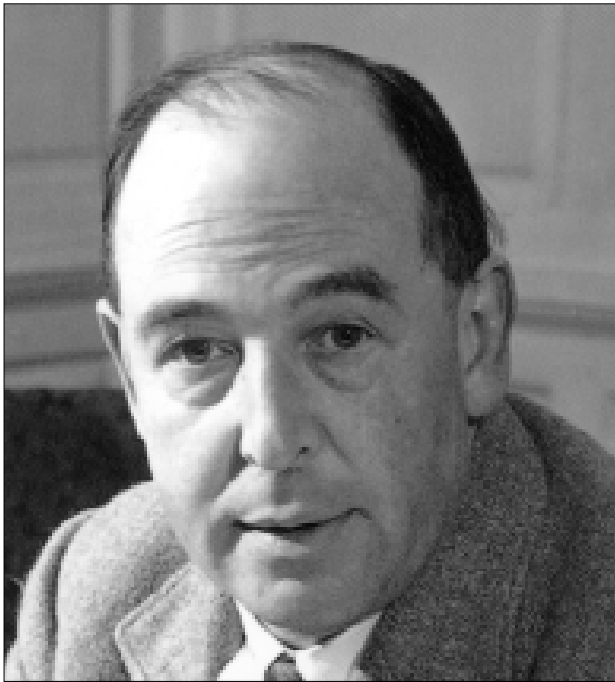
Jeg drømte, at jeg stadig var til foredraget, og stemmen fra foredraget lød stadig, men det den sagde, var helt forkert. Måske var det rigtigt, indtil jeg begyndte at lytte efter, men derefter begyndte det i hvert fald at gå galt. Da jeg vågnede kunne jeg huske det således:

”... ser ud til at være formlen bag hele universet. Vi ser eksempler på det i alle de ting, vi

studerer. Agernet kommer fra en fuldvoksen eg. Det første lokomotiv, ”Rocket”, kom ikke fra et endnu enklere lokomotiv, men derimod fra noget langt mere perfekt og komplekst end det selv, nemlig den menneskelige intelligens. De første præhistoriske tegninger kom ikke fra tidligere indridsninger, men fra menneskers hænder og hjerner - hænder og hjerner, der ikke på nogen måde stod tilbage for vore. Ja, det er endda klart, at det menneske, som først fik den ide at skabe et billede, må have været et større geni end nogen af de kunstnere, der fulgte efter ham. Fosterstadiet, i hvilket vi alle begyndte livet, har ikke sin oprindelse i noget endnu mere primitivt. Det har sin oprindelse i to fuldt udviklede mennesker, vore forældre. Forsimpling, nedadgående bevægelse, er nøgleordet. Alting bevæger sig fra det højere til det lavere. Det simple og ufærdige kommer altid fra det perfekte og udviklede.”

Jeg tænkte ikke meget over det, mens jeg barberede mig, men den formiddag havde jeg ingen studenter, og da jeg var færdig med mine breve, satte jeg mig ned og tænkte over drømmen.

Det forekom mig, at der var mange ting, der talte til fordel for foredragsholderen i drømmen. Det er sandt, at vi alle vegne ser ting vokse op til det fuldkomne fra en lille og simpel begyndelse; men det er lige så sandt, at den lille og simple begyndelse altid selv stammer fra noget fuldvoksnet og udviklet. Det er sandt, at alle voksne har været spædbørn; men alle spædbørn er undfanget og født af voksne. Akset kommer fra frøet; men frøet kommer også fra akset. Jeg kunne endda give foredragsholderen i drømmen et eksempel, han havde glemt. Alle civilisationer stammer fra enkle rødder, men når man ser efter, ser man altid, at disse enkle rødder er blevet ”tabt” (som når en eg taber et agern) fra andre og mere udviklede civilisationer. Den gamle germanske kulturs våben og kokekunst

C.S. Lewis

var, så at sige, "drivtømmer" fra den romerske civilisations skibbrud. Den græske civilisation begyndte på resterne af de ældre minoiske kulturer, med et tilskud fra Egypten og Fønikien.

Men hvad så med den allerførste civilisation, tænkte jeg? Straks jeg stillede det spørgsmål, indså jeg, at foredragsholderen i drømmen havde valgt sine eksempler med omhu. Han havde kun talt om de ting, vi kan se rundt omkring os. Han havde holdt sig væk fra spørgsmålet om den absolutte begyndelse. Han havde vist, at i nutiden og i den *historiske* fortid, ser vi lige så vel ufuldkomment liv komme fra fuldkomment som omvendt. Men han havde ikke forsøgt at svare på den virkelige foredragsholders spørgsmål om alt livs oprindelse. Den virkelige foredragsholder mente, at når man kommer tilstrækkeligt langt tilbage - tilbage til den del af fortiden, som vi ved mindre om - så vil man finde en absolut oprindelse, og den vil være noget småt og simpelt.

Det talte til den virkelige foredragsholders fordel, at han i det mindste havde en teori om altings begyndelse, men foredragsholderen i drømmen var gledet let hen over det. Men var den virkelige foredragsholder ikke også gledet let hen over et par ting? Han havde ikke fortalt os, at hans teori om altings oprindelse betød, at vi skulle tro, at naturens vaner var blevet fuld-

stændigt ændret siden begyndelsen. I nutiden viser naturen os en uendelig cirkel: Fuglen kommer fra ægget, ægget kommer fra fuglen. Men han ville have os til at tro, at det hele startede med "et æg", som ikke kom fra nogen "fugl". Måske er det rigtigt, men hele argumentets tilsyneladende sandsynlighed - den lethed, hvormed tilhørerne accepterede det som naturligt og indlysende - afhang af, at han gik let hen over forskellen mellem det og så det, som vi faktisk iagttager. Han gjorde det ved at drage vores opmærksomhed mod, at æg udvikles til fugle, og ved at få os til at glemme, at fugle lægger æg. Rent faktisk er vi gennem hele livet blevet opdraget til at se sådan på det. Vi har lært at se på verden med det ene øje lukket. "Evolutionisme" bliver gjort sandsynlig ved en form for tryllekunst!

For første gang i mit liv begyndte jeg at se på spørgsmålet med begge øjne åbne. I den verden jeg kender, skaber det fuldkomne det ufuldkomne, som så senere bliver fuldkomment - æg bliver til fugl, fugl til æg - i en endeløs række. Hvis der nogen sinde var et liv, der helt af sig selv sprang frem af et fuldstændigt uorganisk univers, eller en civilisation, der løftede sig selv op ved håret fra barbariet, så ville der være tale om en begivenhed fuldstændigt forskellig fra begyndelsen på alle senere liv og civilisationer. Sådan en begivenhed kan måske være forekommet, men den savner enhver sandsynlighed. Lige meget hvordan man ser på det, må den første begyndelse være uden for naturens almindelige processer. Et æg, der ikke kommer fra en fugl, er ikke mere "naturligt" end en fugl, der har eksisteret i al evighed. Og da æg-fugl-æg-sekvensen ikke fører til nogen sandsynlig begyndelse, er det så ikke fornuftigt at lede efter den virkelige oprindelse uden for denne sekvens? Man må gå uden for rækken af lokomotiver, ind i menneskenes verden, for at finde den virkelige ophavsmand til "Rocket". Er det ikke lige så fornuftigt at lede efter den virkelige ophavsmand til naturens orden uden for naturen?

Oversat af Søren Holm

First and Second Things by C.S. Lewis. Copyright © C.S. Lewis Pte. Ltd. 1985. Extract reprinted by permission.